

Dunyo tan olgan mutafakkir

Omonov Fazliddin Asadulla o'g'li

Termiz davlat universiteti Tarix fakulteti 301-guruh talabasi

Annotatsiya

Navoiy ijodi nafaqat O'zbekistonda, balki Yevropa, okeanorti mamlakatlarida ham yuksak qiziqish bilan o'rganiladi. Shu sabab, adabiyotshunoslik fanidan mustaqil "Navoiyshunoslik" fani vujudga keldi, desak mubolag'a bo'lmaydi.

Tayanch iboralar: Navoiy, ulug' shoir, roman, sharqshunos olimlar, adabiyotshunoslik, 9-fevral, mashhur, joylar

Navoiy ijodi u yashab o'tgan davridayoq mukammal o'rganila boshlagan va hamon o'rganilmoqda. Uning ijodi va hayotiga bag'ishlab butun dunyoda minglab ilmiy ishlar, maqolalar, traktatlar, asarlar, filmlar, spektakllar, badiiy asarlar yaratilgan. Jumladan, o'zbek adabiyotida yozuvchi Oybekning "Navoiy" romani, (bu roman bilan Oybek o'zbek adabiyotida tarixiy shaxslar haqida badiiy asar yaratish an'anasiga asos soladi) Mirkarim Osimning turkum hikoyalari mashhur. Yevropada Navoiy asarlariga qiziqish katta. Bu borada ko'plab sharqshunos olimlarning ishlari misol bo'la oladi. Chunki, uning asarlari shunchaki badiiy xayolot mahsuli bo'lib qolmasdan, sharq xalqlari tarixi va falsafasini o'rganishda muhim ahamiyatga ega.

Alisher Navoiy asarlaridagi uslub, yo'nalishlar keyinchalik adabiyotda ko'plab oqimlar paydo bo'lishiga sabab bo'ladi. Buyuk sharqshunos olim Armeniy Vamberi Navoiy haqida: *"hammaga ma'lum va mashhur buyuk o'zbek shoiri"* deya e'tirof etgan. Yana bir buyuk mutafakkir, shoh va shoir Zahiriddin Muhammad Bobur Navoiy haqida "Boburnoma" asarida: *"Alisherbek naziri yo'q kishi edi. Turkiy til bila to she'r aytuburlar, hech kim oncha ko'p va xo'b aytqon emas"* deya to'xtalib o'tgan.

Har yili 9 fevral - Navoiy tavallud topgan kun respublika bo'ylab keng miqyosda nishonlanadi. O'zbekistonning har bir burchagida Navoiy nomi bilan nomlangan maskanlar va manzillar bor. Jumladan: bir viloyat (Navoiy viloyati), shahar, (Navoiy shahri), oliy o'quv yurti (Alisher Navoiy nomidagi o'zbek tili va adabiyoti instituti), O'zbekiston milliy kutubxonasi, O'zbekiston Fanlar akademiyasi, Adabiyot muzeyi, Toshkentdagi Katta akademik opera va balet teatri, San'at saroyi, Toshkentdagi metro bekati, o'nlab ko'chalar va jamoa xo'jaliklariga Alisher Navoiy nomi berilgan. Alisher Navoiy nomidagi Davlat mukofoti hamda talabalar uchun davlat stipendiyasi ham mavjud. Respublika hududlaridan tashqari Alisher Navoiy haykallari dunyoning

Moskva, Minsk, Vashington, Tokio, Boku, Dushanbe, Seul kabi shaharlarida o'rnatilgan.

Ko'z birla qoshing yaxshi, qabog'ing yaxshi,
Yuz birla so'zing yaxshi, dudog'ing yaxshi.
Eng birla menging yaxshi, saqoqing yaxshi,
Bir-bir ne deyin boshtin-ayog'ing yaxshi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdurahmonov Abdulhay Saodatga eltuvchi bilim I-II kitob. - T., Movarounnahr, 2003.
2. Hamidov K. Olis – YAqin yulduzlar. – T., 1990.
3. Xayrullayev M. O'rta Osiyoda ilk uyg'onish davri madaniyati. – T.: Fan, 1994.